

Научная библиотека СВФУ им. М.К. Аммосова
Читальный зал периодических изданий

Поэт Иван Арбита төрөөбүтэ 110 сылын көрсө...

Бу дьыл ахсынньы 29 күнүгэр поэт, тылбаасчыт Иван Егорович Слепцов – Иван Арбита төрөөбүтэ 110 сыла буолар. Дьокуускайдаабы учуутал техникумугар үөрэнэр кэмигэр литература куруһуогар дьарыктаммыт, илиинэн суруллар “Кыһар сарданга” сурунаал худуоһунньугунан уонна редакторынан үлэлээбит. 1935 сылтан Сунтаар оройуонугар учууталынан, Дьокуускайдаабы кинигэ кыһатыгар редакторынан, «Кыым» хаһыакка үлэлээбит. 13 сааһыттан хоһоон суруйар эбит. Отутус сыллар бүтүүлэригэр Иван Арбита Саха Сиригэр талааннаах поэт быһыытынан биллибит. Кини бэйэтин кэмин хоһуйар лирикатын уонна «Долгуннар» диэн саха поэзиятыгар бастакынан омонимической рифманан суруллубут поэматын көлүөнэтин дьоно олус сэнгээрбиттэрэ.

1967 сыллаахха кини таллыллыбыт хоһоонноро «Саха поэзиятын антологиятыгар» киллэриллибиттэрэ. Иван Арбита А. Пушкин, М. Лермонтов, В. Брюсов, В. Маяковскай, Г. Гейне онтон да атын поэттар айымньыларын тылбаастаабыта билигин да үрдүктүк сыаналанар.

1993 сыллаахха поэт икки хомуурунньуга С. Руфов үтүөтүнэн күн сирин көрбүтэ. Иван Арбита поэзиятын кытары аныгы аабааччы бастакы билсиһиитэ буолар. Бу кэмтэн ыла кини айар үлэтэ литературоведтар болжомтолорун тардыбыта. И.Г. Спиридонов, А.А. Бурцев, Е.А. Архипова Арбита айымньыларын чинчийбиттэрэ. Елена Архипова студенный кэмтэн И.Арбита айар үлэтин кэрэхсээн курсовой үлэ суруйбута. Ол үлэтин сайыннаран, элбэх архыып докумуоннарын хасыһан кэлин кандидатскай диссертация онгортон таһаарбыта, ситиһилээхтик көмүскээн Иван Арбита поэзиятын уратыларын арыйбыта.

Эдэр учуонай

... Итинник этэн турар поэт бэйтин аймынньларын тугунан. Кини бу орто дөйдүттэн барбыта үйэ ангарыттан ордук кэм ааста. Эр кэмнэ кини аата ааттамматаба, аймынньлара аабыллыбатахтара. Кэм кэрди аастабын айы, ааспыт олох «урун бэйтинэтин» саналы көрөн үөрэтэбит, аабабыт. Кырдык да поэт кэлэр көлүнэзэ эппит тыла туолла. Соторутаабыта СГУ саха литературатын кафедратын аспирантката Лена Архипова «Иван Арбита айар үлэтин поэтиката» дьэн темаҕа кандидатскай диссертациятын ситиһилээстик көмүскээтэ. Иван Арбита олобун уонна айар үлэтин чинчийэн, хомурунньуктарыгар киирбэтэх хоһооннорун, тылларын булан ситиһии үөрэттэ, биирээ төрөөбүттэрин, хаан-уруу аймахтарын, алтынан ааспыт дьоннорун көрсөн кэлэспиттэ Арбитаны кини быһытынан чугастык ылынарыгар, өйдүүгүэр көмөлөспүтэ саарбаа сүөх.

БАҔАР, МИН ЫРЫАБЫН КИМ ЭМЭ ТАПТЫАҔА...

Лена университет саха салаатын кафедратын аспираннарыттан бастакынан кандидатскайын көмүскээн, санга үйэ эдэр учуонайдарыгар ааны аста дьэн биер идэлээхтэрэ астына бэлиэтээ-

хоһоонноругар ис санаатын, күннээҕи кыһалбатын, дууһатын мучумаанын, муунтуйуутун идеяҕа, сокуонҕа хааччахтаммакка эрэ, хайдах баарынан бэйэтэ ылынарынан, өйдүүрүнэн биэрбитэ.

тахымнаахтарын билиниэххэ наада, итиннэ чохчы элбэх үлэ, сыра барбыта өтө көстөр. Иван Арбита тылбаастарыттан, элбэхтэн аҕыһабы абыннахха, улуу Пушкинтан 47 аймынньтын сахалы тыл-

өйүг-санаан Арбитаҕа түмүлүннэ, кандидатскай диссертацияҕын көмүскээтин. Темабын сөпкө тал-быппын дии санаатын дуо?

— Темабын сөпкө, таба тайаммыппар учууталбар З.К.Башаринаҕа махтанабын. Студенны сырыттаһына кини бу темаҕа сирдээбитэ уонна салгыы үлэлиирбэр сүбэлээбитэ.

— Арбита — ыарахан олохтоох поэт. Мин кинини нүһэр киһи курдук ылынабын. Оттон эн, кинини хараххар хайдах онгорт көрөбүгү?

— Ахтыларга олобуран, мин кинини сэмэй, ол эрэри

баара, дьылба-хаан киниэхэ оннук дьолу тосхойботох эбит.

— Лена, өйдүүгүн, өссө студенны сылдьан биһиги курсунан истиэнэ хаһыатын таһаарарбытын? Онно эн хоһоонноругун бастакынан «Тиитик» дьэн псевдонимынан бэйэбит «хаһыаптыгар» киллэр-биппит. Кэлин «Саха Сирэ» хаһыакка «Дьүөгэ» анал таһаарыга эмиэ тахсыбыта.

— Билигин суруйбаппын, ол онугар дынгнэх поэттар хоһооннорун ырыта, чинчийэ сырыттабым дии. Оҕо сылдьан, үтүктэн ким хоһоон суруй-

0721745-1

На правах рукописи

АРХИПОВА Елена Афанасьевна

ПОЭЗИЯ ИВАНА АРБИТЫ (Творческий путь и поэтика)

Специальность: 10.01.02 - Литература народов Российской Федерации
(якутская литература) по филологическим наукам

АВТОРЕФЕРАТ
диссертации на соискание ученой степени
кандидата филологических наук

Поэзия Ивана Арбиты: Творческий путь и поэтика. автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. специальность 10.01.02

Якутск 2001

ИЛИН

1999 1 №-рэ

Исторической культурологической сурунаал. 1991 с. ыам ыйыттан тахсар

Архипова Е.А. Памятник туруоруннум
кэхтибэт кэс тылтан... //Илин. – 1999. –
№1. - С.10.

к 80307

Е.А. Архипова

Жизнь и творчество
Ивана Арбиты

Учебное пособие

Якутск 2003

Жизнь и творчество Ивана Арбиты:
учебное пособие
Архипова Елена Афанасьевна
Якутск, Изд-во ЯГУ, 2003, Стр. 84
Пособие является попыткой изучения и
систематизации жизни и творчества
талантливого якутского поэта-
переводчика Ивана Егоровича
Слепцова-Арбиты (1913-1943 гг.)

К 103010

ПРОБЛЕМЫ
МЕЖЛИТЕРАТУРНОГО
ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ

Сборник материалов
I Всероссийской научно-практической
интернет-конференции
(памяти профессора М.Г. Михайловой)

Якутск 2012

Архипова Е.А. Иван Арбита – переводчик А.Пушкина /Е.А. Архипова //Проблемы межлитературного взаимодействия: сборник материалов I Всероссийской научно-практической интернет-конференции. (памяти профессора М. Г. Михайловой). Якутск. ИД СВФУ. 2012. – 132 с.

К 130873

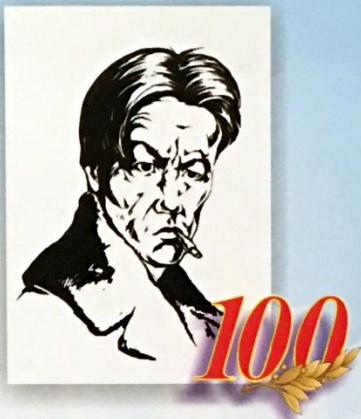
СРАВНИТЕЛЬНО-
СОПОСТАВИТЕЛЬНОЕ
ИЗУЧЕНИЕ ТЮРКСКИХ
И МОНГОЛЬСКИХ ЯЗЫКОВ

Материалы Международной
научно-практической
конференции
18-19 октября 2018 г.

Архипова Е.А. Иван Арбита поэзиятын түүр тылларыгар тылбаастааһын уопуттуттан / Е.А. Архипова //Сравнительно сопоставительное изучение тюркских и монгольских языков: материалы Международной научно-практической конференции. Якутск. ИД СВФУ. 2018. – 608 с.

К 107897

Е.А. Архипова

**ОЛОБУ, ДЬОННОРУ, БЭЙЭБИН
ОЛУСТУК МИН ТАПТЫЫР ЭБИППИН...**

Иван Арбита

Дьокуускай 2013

Архипова Е.А.

Олобу, дьоннору, бэйэбин олустук мин таптыыр эбиппин...

Дьокуускай: ХИФУ издательскай дьиэтэ, 2013. -100 с.

В сборник вошли статьи автора разных лет о жизни, творчестве Ивана Арбиты. Сборник посвящен к 100-летию талантливого поэта, переводчика, И. Е. Слепцова-Ивана Арбиты (1913-1943 гг.)

XX үйэ литературатын историятын
сагалы үөрэтии: Эргиллибит ааттар

Современные аспекты изучения истории
национальных литератур XX века:
Возвращенные имена

Республикатаабы научнай-практической конференция
матырыйааллара

Дьокуускай к., ахсынны 19 күнэ, 2013 с.

XX үйэ литературатын
историятын сагалы үөрэтии:
Эргиллибит ааттар =
Современные аспекты
изучения истории
национальных литератур XX
века: Возвращенные имена :
республикатаабы научнай-
практической конференция
матырыйааллара (Дьокуускай
к., ахсынны 19 күнэ, 2013 чс.) /
[хомуйан онгордо Е. А.
Архипова]. - Дьокуускай :
[ХИФУ издательскэй дьиэтэ],
2015. - 155 с.

Иван АРБИТА

*Мин көтөр
кынаттаабым
буоллар...*

Арбита И., Мин көтөр кынаттаабым
буоллар.... хоһооннор, поэмалар,
кэпсээннэр, тылбаастар [хомуйан
онгордо, кирири тылы суруйда Е.А.
Архипова] - Дьокуускай: Бичик, 2013

Е.А. Архипова

Поэзия Ивана Арбиты

(творческий путь и поэтика)

Архипова Е.А. Поэзия Ивана Арбиты (творческий путь и поэтика). Якутск: Издательский дом СВФУ. – 2018. – 220 с.

Монография прослеживает жизнь и творчество якутского поэта, переводчика Ивана Егоровича Слепцова-Ивана Арбиты (1913-1943). Выявлены роль и место поэта в истории якутской литературы, прослежены переводческая деятельность, жанровое своеобразие его произведений. Впервые в научный оборот введены 42 произведения И. Арбиты, найденные в архивах и библиотеках страны, составлена классификация рифмы поэзии и полная хронология жизни поэта. Проведен стиховедческий анализ поэзии Ивана Арбиты

ЧОЛБОН

12/2018

Хотугу
СУЛУС

УУС-УРАН ЛИТЕРАТУРНАЙ УОННА ОБЩЕСТВЕННАЙ-ПОЛИТИЧЕСКАЙ СУРУНААЛ

Архипова Е.А. Арбита
«Мин өлүөм, оччоҕо
тиллиэҕим...» //Чолбон.
–2018. -№12. - С.32.

12+

Былатыан Ойуунускай «Оҕо күүүрүү тура» кэпсэнин аскулалаҕа үөрэллээт хас эмэ көлүөнэ саха дьонно үөскээтэ. Күүүрүү тура оҕо хамнаабат хара күлүгүн боруонсаттан кутан скульптор Василий Сивцев дүүһүдэ. Онтон режиссер Проколий Ноговицын киинэ искусство-тыгар киллэрэн тилиннэрэн тыыннаахтыы хамсаган үйэттиитэ. Бичир гойдуулаахтара чөркөөхтөрө «Оҕо күүүрүү тура» фонданы тэри-нэн ыччаттарын үөрэххэ, сайдыыга үгүйдэллэр. Дьэ, бу буолар, дьиннээх айымньы илбизэ, хомуһуна, олоххо, омука дьайар, хамсагар күүһэ!

ISSN 2410-4469

